

ספרי' — אוצר הספרים — לויבאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

זאתחנן

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כט
(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק“
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושמונה לבריאה

לזכרון

כ"ק הרה"ג והרה"ח ומקובל רב פעלים
לתורה ולמצות ורבים השיב מעון

ר' לוי יצחק ז"ל

שניאורסאהן

אביו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

אשר נאסר והגלה על עבודתו

בהחזקת והפצת היהדות

ונפטר בגלות

ביום כ"ף לחודש מנחם אב

שנת ה'תש"ד

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

זאתחנן

חסדים⁶, שקיומם ע"י ג' הלבושים דמחשבה דיבור ומעשה – שהעבודה אינה באופן של התחלקות, אלא באופן של בלי גבול, ומצד העדר ההגבלה ישנה השלימות בכל הקוין⁷.

(משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב תנש"א)

(16) אבות פ"א מ"ב.

(17) ועד"ז בנוגע ל"סור מרע" – כהמשך המשנה "ואין אתה בא לידי עבירה" – "ואין אתה בא" דייקא, בדרך ממילא, ללא צורך להתעסק בשלילת הרע, ואפילו לא "לידי עבירה", שגם דברים שיכולים להביא לידי עבירה (כמו תאוות היתר) נעשים מושללים בדרך ממילא, מצד ההסתכלות בעיני הגאולה, מעין ודוגמת המעמד ומצב דימות המשיח, כפס"ד הרמב"ם (בסיום וחיותם ספרו "משנה תורה") ש"באותו הזמן. כל המעדנים מצויין כעפר", "כעפר" דייקא, שאין לו שום חשיבות, כיון ש"לא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד".

לארץ, כך שכל פרט, "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" מהווה ידיעה בפני עצמה.

כנאמר במדרש⁵ על הפסוק "וידעת...": "בוז הלשון: "יתרו נתן ממש בעבודת כוכבים שנאמר⁶ עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים" (ב"מתנות כהונה" מבאר: "משמע שהם גדולים אבל הוא גדול מהם"). נעמן הודה במקצת ממנה שנאמר⁷: הנה נא ידעתי כי אין אלקים בכל הארץ כי אם בישראל ("מתנות כהונה": "הרי שהעיד על הארץ אבל לא על השמים"). רחב שמתהו בשמים ובארץ שנאמר⁸: כי ה' אלקיכם הוא אלקים בשמים ממעל ובארץ מתחת (כלומר, גם בשמים "ולא חזו עיניך"⁹, אך בכל זאת "שירה בחללו של עולם"¹⁰), משה שמו אף בחללו של עולם, שנאמר כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, מהו אין עוד, אפילו בחללו של עולם".

כלומר, הידיעה "כי ה' הוא האלקים" הבאה על ידי יגיעת האדם נחלקת באופן כללי לשלשה: (א) בשמים ממעל (ב) ועל הארץ מתחת (ג) אין עוד אפילו בחללו של עולם.

ב. אין אלקים "במים מתחת לארץ"

אך דרוש הסבר:

מכך שתורת אמת מונה שלושה פרטים אלו במצות "וידעת...": "מובן, שהבדלים אלו בידיעה אינם רק כדי למנוע טעות עקב חסרונו

(5) דב"ד פ"ב, כה. ועד"ז ביל"ש (יתרו רמו רסט. יהושע רמו י).

(6) יתרו יח, יא. וראה גם מכילתא עה"פ. וראה אוה"ת יתרו (ס"ע תשלו ואילך). ועוד.

(7) מ"ב ה, טו.

(8) יהושע ב, יא.

(9) יל"ש יתרו ויהושע שם. ועד"ז במדרש שמואל פ"ט.

(10) יל"ש יתרו ויהושע שם.

א. "כי ה' הוא האלקים"

בפרשתנו יש שני פסוקים העוסקים באמונה ובידיעת "כי ה' הוא האלקים": (א) "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו". (ב) "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" – בפסוק הראשון נאמר רק "כי ה' הוא האלקים", ובפסוק השני מפורט יותר "ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת".

ההבדל בפשטות בין שני הפסוקים הוא²:

בפסוק הראשון "אתה הראת לדעת" מדובר, כפי שמוכן בפשטות, על הידיעה שנראתה לישראל במתן תורה, אז התגלה הקדוש-ברוך הוא לישראל "וראו שהוא יחידי"³. וכיון שישראל ראו אז את האמת כפי שהיא מצד הקדוש-ברוך-הוא, שלגביו אין הבדל בין שמים לארץ, לכן אין מקום לפרט ולומר "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת".

לעומת זאת, הפסוק "וידעת... והשבות..." הוא ציווי אל האדם⁴, שעליו לעמוד כדי להבין ולדעת, ולהפנים "אל לבבך", "כי ה' הוא האלקים", זוהי הידיעה וההכרה באחדות ה' כפי שהיא באה על ידי יגיעת האדם, ומבחינתו של האדם יש הבדל בין שמים

(1) ד, לה. ד, לט.

(2) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 317 ואילך (ושם, גם הטעם לעוד שינויים בין שני הכתובים: א) בפסוק וידעת גו' דוקא נאמר "היום" (המורה על נצחיות). ב) "אין עוד" או "אין עוד מלבדו". – וראה ד"ה וידעת (וביאורו) בלקו"ש פרשתנו (ד, א ואילך). ועוד.

(3) רש"י עה"פ. וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 42 ואילך (וראה שם ע' 39 ואילך, ע' 44) הטעם שרש"י מחלק "פתח כו' וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים". ע"ש).

(4) ראה מובא בסהמ"צ להצ"צ מצות האמנת האלקות ספ"א וספ"ב. וראה הקדמת הוהר (יב, א), וח"ב (כה, א) – הובאו במצות האמנת האלקות שם בתחלתה.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ששייכות לזמן הגאולה, כמו הלכות בית הבחירה (שלמדום זה-עתה בימי בין המצרים), וכן הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח, והן בפנימיות התורה, שנוסף לכך שכללות הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה, „בהאי חיבורא דילך (תורתו של רשב"י) . . יפקון בי' מן גלותא ברחמי"י¹², יש עילוי מיוחד בלימוד החלקים דפנימיות התורה שמבארים עניני הגאולה.

ומה טוב – שלימוד זה יהי באופן ד, „עשרה (ציבור) שיושבים (בהתיישבות וקביעות) ועוסקים (באופן של „עסק) בתורה"י¹³.

. . . ויש להוסיף לימוד והוראה בשייכות לענין הגאולה גם מהתחלת פרק שלישי – „הסתכל בשלשה דברים"י:

„שלשה דברים" (סתם) – יש לומר, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, גאולה משולשת וביהמ"ק משולש, שכולל בי' המעלות דגאולה ראשונה ושני, בית ראשון ושני, ושניהם יחד.

ו„הסתכל בשלשה דברים" – „הסתכל" דייקא, שמורה על העיון וההתבוננות בהעמקה יתירה¹⁴ בענין הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („שלשה דברים"), מתוך צפי' והשתוקקות מיוחדת, „אחכה לו בכל יום שיבוא"י¹⁵, שיבוא בכל יום, ביום זה ממש, ועאכו"כ כשעומדים על סף הגאולה, שההסתכלות בשלשה דברים היא ביתר שאת וביתר עוז.

ויש לומר, שההסתכלות בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי („שלשה דברים") פועלת שלימות בכל עניני העבודה שנכללים ב„שלשה דברים" – ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות

של האדם, אלא מכך רואים, שבענין של „ה' הוא האלקים" יש הבדלים בין השמים, הארץ, וחללו של עולם. כאשר האדם מגיע להתבוננות וידיעה על פי שכל אמיתי – „וידעת" – יש יחוד בכל אחת משלש ידיעות אלו.

ויש להבין: כיצד ייתכן לומר לפי השכל, ש„ה' הוא האלקים" הוא ח"ו רק „בשמים ממעל", אשר משום כך צריך לצוות במפורש „ועל הארץ מתחת", וחידוש נוסף – „אין עוד, אפילו בחללו של עולם"?

לכאורה, ניתן היה להשיב לפי הידוע¹¹, על הסבר הפסוק¹² „רם על כל גויים ה'", שה„גויים" סוברים ש„עזב ה' את הארץ"י¹³ משום שלדעתם מתבטאת בכך רוממותו של הקדוש-ברוך-הוא. לדעתם, זוהי השפלה לקדוש-ברוך-הוא להתעסק עם נבראים למטה בארץ, ולכן הוא מסר את ההנהגה והשליטה¹⁴ על צבא הארץ לידי כוכבים ומזלות¹⁵. ולכן צריכה התורה להדגיש „וידעת... כי ה' הוא האלקים... ועל הארץ מתחת אין עוד" – שהקדוש-ברוך-הוא שליט גם על הארץ"י¹⁶.

אבל אדמו"ר הזקן אומר¹⁷, שהפסוק „וידעת... ועל הארץ מתחת" אינו בא לשלול את הטעות הזאת, ש„עזב ה' את הארץ", אלא הוא בא למנוע טעות במחשבה על „אלקים נשרה במים מתחת לארץ". כלומר, אלקים אשר (א) הוא נמצא^{17*} (ב) „במים מתחת לארץ", כפשוטו.

וההכרח לכך הוא: הציווי „וידעת... מופיע לאחר „אתה הראת לדעת... של מתן תורה, והרי ב„אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים" נמנעות הטעויות שעליהן מזהירה התורה לפני כן¹⁸ „פן תשחיתון... תבנית כל דגה אשר במים מתחת לארץ ופן...", ומכך מובן, שהציווי בפסוק שלאחר מכן, „וידעת... כי ה' הוא האלקים... ועל הארץ מתחת" בא לשלול אותו הדבר, שאין אלוהה „במים מתחת לארץ".

ג. „וידעת... ועל הארץ מתחת"

שאלה זו שואל אדמו"ר הזקן¹⁷ – „וכי תעלה על דעתך שיש אלקים נשרה במים מתחת לארץ שצריך להזהיר כל כך והשבות אל לבבך",

והוא מסביר¹⁹, שכונת הציווי „וידעת... כי ה' הוא האלקים" אינה רק לכך שאין עוד אלוהה ח"ו, אלא שאין שום מציאות אחרת זולת הקדוש-ברוך-הוא, כי „הכל בטל במציאות אצלו"י²⁰.

שהרי²¹ כיון שהנבראים לא נתהוו „יש מיש", אלא בריאה „יש מאין", הם זקוקים תמיד לכת הבורא כדי שישארו קיימים, ואילו²² היה כוח הבורא מסתלק מן הנברא לרגע ח"ו, מיד היה הנברא הופך מאליו ל„אין"י²³ ואפס ממש כמו לפני ששת ימי בראשית ממש.

בכך מובן גם מדוע מדישה התורה במיוחד

11 לקו"ת שה"ש לו, ב. ד"ה הטה אלקי תרצ"ד (בסה"מ קונטרסים ח"ב). ובכ"מ. – וראה ס' הערכים ח"ב"ד (כרך ב) ע' אומות העולם ס"ג. וש"נ.
12 תהלים קיג, ד.
13 ל' הכתוב – יחזקאל ה, יב. ט, ט.
14 ובד"ה הטה אלקי שם, שמתעם זה הם אומרים שגם „התהוות הגשמי .. הוא מהנהגת הכו"מ".
15 ראה סנהדרין לט, א „מפלגך לעילא כו"י (וכפי' המהרש"א שם) – ראה לקו"ת שה"ש לת, ג. שעי"ת ח"א סט, א ואילך. אוה"ת פרשתנו (ע' ריד). ובכ"ח.
16 ראה תרגומים כאן, ושליט על ארעא מלרע". בחיי כאן. ועוד.
17 שער היחוד והאמונה פ"א.
17* ועפ"ז צ"ל דמ"ש „(כי הוי' הוא האלקים גו') ועל

הארץ" הוא כמו „בארץ", ע"ד „בשמים ממעל" שלפניו (משא"כ לפי' הנ"ל שבפנים שמדבר ע"ד השליש „על הארץ"). וראה לקמן הערה 23.
18 פרשתנו ד, טו ואילך.
19 שעוהיה"א פ"ו. וראה גם שלה"ה (מ, סע"ב ואילך. קסט, ב. ועוד) – הובא באוה"ת נח (כרך ג) תרנט, סע"א ואילך. סה"מ תר"ל ע' שג.
20 שעוהיה"א פ"י (פא, רע"א).
21 שעוהיה"א פ"ב ואילך. ע"ש באורך.
22 ראה רמב"ם בתהלתו ה"ב.
23 ל' שעוהיה"א פ"א. פ"ג (ראה ביאורו בליקוט פירושים כו' לשם ע' נט"ס).

12 זח"ג ככד, ב – ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק שם.
13 אבות פ"ג מ"ז.
14 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סקכ"ח סל"ו. ועוד.
15 נוסח „אני מאמין" הנדפס בסידורים וכו'. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.

לפעולותיו של בעל ההילולא דעשרים באב) בהפצת התורה והמעיינות חוצה, מארחת ומכבדת את תלמידיו ושלוחיו וההולכים בדרכיו ואורחותיו בהפצת התורה והמעיינות חוצה –

ש„נפלאות“ אלו (שכבר ראו בפועל) מעוררים ומדגישים שתיכף ומיד רואים הפלא הכי גדול – גאולה האמיתית והשלימה עלי' נאמר⁶, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“, „נפלאות“ גם בערך ליצי' מ'.

... ובנוגע לפועל:

כיון שנמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלימה שבה יהיו כל הענינים באופן של בלי גבול – צריכה להיות ה„טעימה“ (בערב שבת, ש„טוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל“⁸) מהבלי גבול דהגאולה, ע"י ההוספה בעניני התומ"צ באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ובפרטיות יותר – הוספה בלימוד התורה („מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה“⁹) הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, כולל לימוד עין יעקב, אגדה שבתורה, ש„רוב סודות התורה גנוזין בה“¹⁰, ועוד ועיקר, לימוד פנימיות התורה, כדברי האריז"ל (שיום ההילולא שלו בחמשה מנ"א) ש„בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה“¹¹, ובמיוחד לאחרי שנתבארה בתורת החסידות באופן ששייך להבנה והשגה דכאו"א מישראל,

והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה – הן בנגלה דתורה, ובפרט בספרו של הרמב"ם שכולל גם ההלכות

„ועל הארץ מתחת“, כדי להבהיר, ש„גם הארץ“^{23*} החומרית שנראית יש גמור לעין כל היא אין ואפס ממש לגבי הקדוש-ברוך-הוא“²⁴.

אך לכאורה דרוש כאן הסבר נוסף: אמנם, כיון שהענין של „על הארץ מתחת אין עוד“, שגם „הארץ החומרית שנראית יש גמור .. היא אין ואפס ממש“, מנוגד לחושינו, לכן דרושה אזהרה מיוחדת, והשבות אל לבבך²⁵, שצריך אדם להחזיר זאת אל לבו –

אך בכל זאת מתחיל הפסוק ב„וידעת“, שמכך מובן, שגם לגבי הידיעה השכלית בקשר ל„על הארץ מתחת“ יש צורך באזהרה מיוחדת.

ואין מובן: ההסבר השכלי לענין של „אין עוד“, שאין כלל מציאות חוץ מה', כי „הכל בטל במציאות אצלו“ – מחייב את חלות הענין של „אין עוד“ על כל הנבראים בשווה, ללא הבדל בין צבא השמים לבין צבא הארץ. כי בכל בריאה שהיא יש מאין „צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו“²⁶ – וכיצד ניתן לחלק מבחינת הידיעה וההכרה השכלית „וידעת... אין עוד“, בין „בשמים ממעל“ לבין „על הארץ מתחת“?

ד. יש הבדל בין „שמים“ לבין „ארץ“

הוכחה נוספת לכך, שההבדל בין „שמים ממעל“ לבין „על הארץ מתחת“ אינו רק כדי למנוע טעותו של האדם הנברא, מכך ש„הארץ החומרית“ נראית בעיניו כ„יש גמור“, אלא הבדל זה יש לו מקום גם בהכרה השכלית, „וידעת“, כי:

על הענין, שהנבראים זקוקים תמיד לכוח הבורא כדי להשאר קיימים, מביא אדמו"ר הזקן¹⁷ את פירוש הבעל-שם-טוב²⁷ על הפסוק²⁸ „לעולם ה' דברך נצב בשמים“ – ש„דברך שאמרת“²⁹ יהי רקיע בתוך המים וגו', תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים .. להחיותם“.

והוא ממשיך ואומר, שזאת לא רק לגבי ה„שמים“, אלא „וכן בכל הברואים שבכל העולמות עליונים ותחתונים ואפילו הארץ הלזו הגשמית ובחינת דומם ממש“, כל מציאותם תלויה תמיד ב„אותיות הדיבור מעשרה מאמרות המהות ומהות את הדומם להיות יש מאין ואפס“.

ויותר מכך, הוא ממשיך ומסביר, שגם הנבראים, אשר אינם מוזכרים ב„עשרה מאמרות שבתורה“³⁰, מקבלים את חיותם מעשרת המאמרות, והשפע „נמשך“ ומגיע אליהם על ידי השתלשלות מדרגה לדרגה, כפי שהוא מפרט שם מספר אופנים בכך, וזהו „שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש“, אשר הוא „כלי לחיות המצומצם באותיות שם זה שנשתלשל מעשרה מאמרות שבתורה“.

מכך שהתורה מדייקת ואמרת „לעולם ה' דברך נצב בשמים“, בהפרידה „שמים“ מכל שאר הנבראים, כאשר בפסוק זה אין מדובר כלל על תחושתו והכרתו של האדם – מובן, שההבדל בין שמים לארץ אינו רק מצד האדם³¹, אלא שגם לאמיתו של דבר יש הבדל

(27) נסמן בליקוט פירושים ומ"מ לתניא (שעהיה"א) שם (ע' סו). וראה שם (ע' נג ואילך) הטעם שמביאו בשם הבעש"ט אף שכ"ה במדרש תהלים עה"פ. – וראה לקמן סעיף ה.

(28) תהלים קיט, פט.

(29) בראשית א, ו.

(30) ראה לקמן סו"ז והערה 37. וראה לקמן סעיף ז והערה 39 – שווה דוגמת הענין ד„אין עוד אפילו בחללו של עולם“.

(31) כמבואר בהמשך מים רבים תרל"ז פ"ב (ובסה"מ תרל"ז ח"ב ע' תח"ט) דזה שנאמר רק „בשמים“ הוא מפני שהאדם אינו יכול לראות עצם השמים ולכן אפשר שיעלה

(23*) וגם לפ"ו, הפירוש ד„ועל הארץ“ הוא כמו „בארץ“, שה' הוא אלקים גם „בארץ מתחת“ (שלכן גם מציאות הארץ בטילה אליו ית') – מתאים להפירוש בהכתוב לפי פש"מ (כנ"ל ס"ב והערה 17).

(24) שעהיה"א פ"ז (פ, ב).

(25) להעיר מתניא ח"א רפ"ז.

(26) שעהיה"א פ"ב (עו, ב).

(6) מיכה ז, טו.

(7) ראה אודה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

(8) שר"ע אדה"ז א"ח ס"ס רנ.

(9) פרשי' תענית שם.

(10) תניא אגה"ק סכ"ג.

(11) שם סכ"ז (קמב, ב).

דובר כמ"פ בתקופה האחרונה שלפי כל הסימנים נמצאים אנו ב"שנה שמלך המשיח נגלה בו"י (נוסף על החשבון דערב שבת לאחר חצות שמתחיל בשנת ה'תש"א) – כמרוזם בהר"ת (שנתפשת בכל ישראל) "הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ובפרט שבמשך השנה ראו בפועל (ויראו עוד) כו"כ מאורעות שהם "נפלאות", ויתירה מזה, שכל א' מהם הוא באופן של "פלא" גם ביחס לה, "פלא" שלפניו, פלא לגבי פלא שמעורר התפעלות חדשה.

– כולל גם ה"פלא" שמתרחש בימים אלו ממש: כינוס אנ"ש והשלוחים שיחיו במדינת רוסיא, שהתכנסו מכו"כ מקומות (גם משאר מדינות שבעולם) בעיירה ליובאוויטש, כולל גם כדי להשתטח על ציוני קודש של רבותינו נשיאנו ששם מנוחתם כבוד, וגם על הציון הק' של אאמו"ר ז"ל (שיום ההילולא שלו, עשרים באב, מתברך מיום הש"ק זה), ונוסף לזה, מתכנסים בעיר הבירה דכל המדינה, מאסקווא כדי להתייעץ ולהתדבר יחדיו ("איש את רעהו יעזורו", מתוך אהבה ואחדות, "כאיש אחד בלב אחד") ולקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל המדינה ובכל העולם כולו, ויה"ר שיהי' הכינוס בהצלחה רבה ומופלגה, ובאופן של הוספה כפולה ומכופלת, "דמוסיף יוסיף", ועד להוספה שלמעלה ממדידה והגבלה – שמאורע זה הו"ע של "נפלאות", שאותה מדינה שלחמה נגד פעולותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (ועד"ז בנוגע

(1) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(2) ראה סה"ש ה'תש"נ ח"א ע' 254. וש"נ.

(3) ישעי' מא, ו.

(4) פרש"י יתרו יט, ב.

(5) תענית בסופה.

בין השמים לבין שאר נבראים, באופן שבו נמצא בהם "דברך"³², ואשר משום כך מוזכרים בפסוק דוקא ה"שמים". ומפני הבדל זה יש חידוש בענין של "ה' הוא האלקים... על הארץ מתחת" לעומת "בשמים ממעל".

ה. כוח הבורא בנברא

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

חידושו של הבעל-שם-טוב איננו³³ רק באופן כללי, שמציאותם של כל הנבראים תלויה בכחו של הבורא המהווה ומחיה ומקיים אותם תמיד, אלא גם בפרטים, ש"דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים... תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמיים ומלוכשות בתוך כל הרקיעים...". וכך אצל כל הנבראים, שבכל אחד מהם יש "התלבשות אותיות הדיבור מעשרה מאמרות".

כלומר: אין הענין רק שהנברא זקוק לצורך קיומו לכוחו של הבורא, אך לאחר מכן הנברא נפרד ומנותק מהכוח המהווה אותו ומקיימו (בדומה לאור השמש שנובע ותלוי במאור השמש, שהרי ברגע שיש מחיצה בין האור למאור מתבטל האור, אך בכל זאת האור הוא מציאות נפרדת מגוף השמש), אלא שכות הבורא "מתלבש" ונמצא בתוך הנברא עצמו.

ודוקא כך ניתן להבין שאכן באמת ובשלימות "אין עוד" – אין שום מציאות מלבד אלקות. שהרי, כיון שדבר ה' מלוכש בתוך הנברא עצמו, יוצא, שהנברא אינו נפרד כלל מ"דבר ה'", וחיותו ונפשו של כל נברא הוא דבר ה' המלוכש בו, וממילא מוכן, ש"כל

על דעתו "שהוא מקדמת דנא כו". ע"ש. – ולהעיר ממדרש שהובא בסעיף א (והערה 9) "דלא חוו עיניך".

(32) ראה אוה"ת להצ"צ (יהל אור) תהלים עה"פ (ס"ע) תסו ואילך) ע"ד הקבלה והחסידות (ד"דברך" נצב לעולם רק "בשמים", ע"ש). וראה גם ליקוט פירושים כו' לאגה"ת (קה"ת תשמ"ו) ע' ריא.

(33) ראה גם לקו"ש חכ"ה ס"ע 200 ואילך.

נברא ויש הוא באמת נחשב לאין ואפס ממש"³⁴.

ויש לומר, שזהו ההסבר לכך שכל נברא צריך דבר ה' בפני עצמו, כפי שמסביר אדמו"ר הזקן בהרחבה³⁵, ש"גם בדומם ממש .. יש .. נפש וחיות רוחניות", כי כדי שכוח הבורא יוכל להתלבש בנברא מסויים זה, צריך הכוח האלקי "לרדת", כביכול, מדרגתו, ולהצטמצם לפי דרגת הנברא, בכל נברא ונברא לפי ערכו.

אם ישאר הכוח האלקי בדרגתו, ללא גבול, הרי הוא יהיה נעלה מדי מכדי להתלבש בנברא³⁵.

ולמרות, שהקדוש-ברוך-הוא הוא כל יכול, וגם כוח אין סופי היה יכול להתלבש בנברא מוגבל, בכל זאת חפץ הקדוש-ברוך-הוא^{35*}, שהנבראים יוכלו להבין ככל האפשר – בהתאם לגבולות שרצה להגבילם בהם – את סדר ואופן הבריאה, ולכן הוא לא ברא את הנבראים באופן שנעלה לגמרי מיכולת הבנתו של הנברא המוגבל, אלא דוקא בסדר ובדירוג – "סדר השתלשלות" – שהקדוש-ברוך-הוא מצמצם את השפעתו וחיותו עד שהיא מגיעה ו"מתלבשת" בדרגת הנברא.

ו. בשמים ממעל ועל הארץ

מתחת אין עוד

לפי זה ניתן לבאר את החידוש, שהענין של "ה' הוא האלקים" נחלק לשלש – בשמים ממעל, ועל הארץ מתחת, אין עוד (אפילו בחללו של עולם):

(34) ל' שהיה"א רפ"ג.

(35) ראה מו"נ ח"ב הקדמה יב. ס' החקירה להצ"צ בתחלתו.

(35*) ראה ד"ה והחיים תרל"א (ע' לח). המשך תער"ב ר"פ צה. ועוד. – ובסה"מ תרנ"ח (ע' קכ) "היפלא מה' דבר והי' יכול להיות .. ההתהוות מא"ס עצמו"ה שלא ע"י אמצעות האור .. אבל או ה' ענין ההתהוות שלא ע"פ השכל כלל .. בענין ההתהוות ה' רצונו ית' דכל מה שאפשר להיות ע"פ השכל וע"פ סדר והדרגה יהי' ע"פ השכל כו".

כיון שהענין של „אין עוד“ קשור לכך שכח הבורא „מתלבש“ בנברא – היה אפשר, לכאורה, להבדיל: כמה דברים אמורים, שדבר ה' נמצא בהתלבשות בנבראים – בצבא השמים, שאלה הם נבראים נעלים³⁶ ומהווים כלי לכה ולחיות האלקית^{36*}.

ואילו „על הארץ מתחת“ – בנבראים הארציים והחומריים, שאינם כלי לאלקות, ניתן היה לחשוב שדבר ה' אינו „מתלבש“ בהם, כלומר, שאמנם הם זקוקים בתמידות לכה הבורא כדי לקיימם, אך הכוח האלקי אינו נמצא בהם באופן של התלבשות.

ולאחר מכן נאמר חידוש גדול עוד יותר, שאפילו הנבראים שאינם מוזכרים „בעשרה מאמרות שבתורה“ – נבראים פחותי ערך ביותר שאינם מסוגלים לקבל את חיותם מעשרת המאמרות שבתורה עצמם³⁷, אלא החיות צריכה לרדת מדרגה לדרגה „עד שיוכל להתצמצם ולהתלבש ולהתחוות ממנו נברא פרטי“¹⁷ – גם בהם „ה' הוא האלקים...“.

2. הדרגות בעבודת היהודי

כל ענין קיים גם בעבודתו הרוחנית של כל

36 קיימים באיש וכו' (ראה ישע' מ, כו „איש לא נעדר“ ירושלמי ברכות פ"א ה"א). וראה ד"ה שאו מרום בהוספות לס' החקירה להצ"צ. ובכ"ח.

36* ראה הנסמן בהערה 32.

37 שדוקא בכחה של תורה לברוא יש מאין, וכמ"ש בסוף הפרק ד' „עשרה מאמרות שבתורה שיש בהם כח חיות לברוא יש מאין ולהחיותו לעולם דאורייתא וקוב"ה סלא חז" – ולכן מקום לומר, שנבראים פחותי הערך שלא נזכרו בתורה (וראה לקמן הערה 39), אין בהם התלבשות ד' „עשרה מאמרות שבתורה“ (וימתק עפ"ז למאן נפק"מ הגששה זו בתניא כאן).

וע"פ המבואר בפנים מובן בפשטות הטעם להאריכות (בשעה"ה"א שם) ע"ד הנבראים שלא נזכרו בעשרה מאמרות שבתורה (ע"ש) – כי זהו חידוש עיקרי, שגם סוג זה של נבראים, שהם פחותי הערך עד שלא נזכרו (בעש"מ שבתורה, יש בהם התלבשות דעשרה מאמרות שבתורה (ע"י חילופים ותמורות כו').

אחד, שהרי האדם הוא „עולם קטן“³⁸, שבו משתקפות כל ההתרחשויות ב„עולם גדול“:

התכלית בעבודת ה' היא המעשה בפועל, והמעשה הוא העיקר. אך עלינו לדעת, שכדי להגיע ל„ארץ“ – כדי להצליח להחדיר אלקות וקדושה בעניינים הארציים – צריך לעבור את כל „סדר ההשתלשלות“.

ובאופן כללי, יש בכך שלשה שלבים – שלש הדרגות שבפסוק „וידעת...“: (א) בשמים ממעל, (ב) ועל הארץ מתחת, (ג) אין עוד אפילו בחללו של עולם,

ובמקביל לשלוש הדרגות שמונה אדמו"ר הזקן: (א) לעולם ה' דברך נצב בשמים .. בתוך רקיע השמים, (ב) „וכן בכל הברואים .. ואפילו ארץ הלזו הגשמית“, (ג) אפילו הנבראים פחותי הערך שאינם מוזכרים „בעשרה מאמרות שבתורה“³⁹:

כדי שעבודת היום של היהודי תהיה כראוי, צריכה להיות הכנה לכך בשנתו, כחלק מעבודת ה', בלילה, שאז עולה הנשמה למעלה ושואבת לה חיים⁴⁰.

ויש לומר, שמשום כך, מיד שניעור מיד בקומו משנתו מתחיל סדר יומו באמירת „מודה אני לפניך... שהחזרת בי נשמת“, הודיה לקדוש-ברוך-הוא – לפניך – שהחזיר לו את נשמתו עם כחות „רעננים“ משרשה „בשמים“.

לאחר מכן מתחילה עבודתו של היהודי להביא לידי כך שנשמתו תתפשט בגופו, וזאת

38 ראה תנחומא פקודי ג. תקי"ז תס"ט (ק, ב). וראה ג"כ אדר"נ פל"א. קה"ד פ"א, ד. מו"נ ח"א פ"ב. ועוד.

39 בדוגמת „אין עוד אפילו בחללו של עולם“ – שאחד הפירושים בוה י"ל שקא על מקום הליפות כו' שהם „חלל“ (ופנוי)* לכאורה מאלקות (ע"ד מחול' חולין ז, א) עה"פ „אין עוד מלבדו“ – אפילו בכשפים).

40 ב"ר פי"ד, ט (ועד"ז בפדר"א פי"ב – הובא בעץ יוסף לבי"ר שם. וראה גם רד"ל לפדר"א שם).

* ראה המשך מיט רביס תרגו"פ פ"ב (ובכ"מ) ד'חללו של עולם" קאי על החלל ומקום פנוי (ע"ש).

על ידי עבודת התפלה וכו'⁴¹ – שהנשמה תורגש בגשמיותו וארציותו של האדם.

ובכך ישנן שתי דרגות:

(א) עבודת התפלה בבית הכנסת, ו„מבית הכנסת לבית המדרש“⁴² – שעל ידי כך מתפשט אור הנשמה בגוף לכל פרטיו, אך עדיין בעולם הקדושה, בדומה לנבראים המקבלים את חיותם ישר מ„עשרה מאמרות שבתורה“.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

41 כי קודם התפלה הנשמה באפו" (ברכות יד, א. וש"נ. נתבאר בלקו"ת פנחס ע"ט, ד. ד"ה להבין ענין הנפש אלקית (אוה"ת בראשית כרך ו' בתחילתו). סד"ה לכה דודי, תרפ"ט. ועוד).

42 ברכות ומו"ק בסופה.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד